

CODI ÈTIC FUNDACIÓ TUTELAR DEMÀ

(adherida al codi ètic de l'associació d'entitats tutelars catalanes «Encaix»)

PRÒLEG

Totes les persones tenen dignitat i els mateixos drets i llibertats, sense cap mena de distinció de raça, color, sexe, llengua, religió, opinió política o de qualsevol altra mena, origen nacional o social, fortuna, naixement o altra condició. Aquesta proclama històrica de la Declaració Universal de Drets Humans fonamenta l'Associació Encaix i aquest codi ètic.

Les persones tenim responsabilitats amb els altres i amb l'entorn. Les entitats que formem l'Associació Encaix tenim, sobretot, una responsabilitat moral i jurídica vers les persones amb modificació legal de la seva capacitat d'obrar. Això significa tenir-ne cura i respondre-hi adequadament, perquè amb persones en situació de molta vulnerabilitat, els deures morals i jurídics esdevenen preocupació sensible per la seva vida.

Aquest codi ètic no és un document de bones intencions. Concreta els valors i els principis que configuren el caràcter de les entitats que formen l'Associació Encaix i els deures i pautes generals d'actuació que obliguen els professionals i a qualsevol altra persona que col·labori amb les finalitats de les entitats que en formen part.

El codi ètic de l'Associació Encaix es concep com el resultat d'un procés obert i permanent que detecta els aspectes èticament rellevants de la nostra activitat professional, fomenta la deliberació entre totes les persones afectades, recull orientacions generals sobre la manera d'abordar-los i obliga a implementar-les tot adaptant-les raonablement a les situacions particulars.

I. DIGNITAT I IGUALTAT

1. L'Associació Encaix fa seus i es compromet a promocionar els valors, principis i drets proclamats a la Declaració Universal de Drets Humans, a la Convenció sobre els Drets de les Persones amb Discapacitat i a totes aquelles altres declaracions i convencions internacionals que els amplien i concreten. També els valors, principis i drets proclamats a la Constitució Espanyola, a l'Estatut d'Autonomia de Catalunya i als diferents codis deontològics dels professionals que treballen a l'Associació Encaix. De tots aquests valors, principis i drets cal destacar la dignitat, la felicitat de les persones, el lliure desenvolupament de la seva personalitat, la igualtat, la llibertat i la intimitat.
2. Totes les persones tenen un valor en si mateixes i per si mateixes. Les persones amb modificació legal de la capacitat d'obrar tenen, com tothom, drets i obligacions, necessitats i esperances, neguits i il·lusions, desig de ser felices.
3. El reconeixement de la persona és un aspecte cabdal de la seva dignitat. Les entitats i els professionals de l'Associació Encaix vetllaran perquè el reconeixement de les persones subjectes a càrrec tutelar es doni en les seves tres formes: emocional (a través de les relacions d'estimació i amistat), jurídica (a través de la igualtat i la protecció jurídica pròpia d'un estat de dret) i social (a través de la consideració i la valoració social).

4. Quan es detecti maltractament, abús, amenaces, abandó, exclusió, instal·lacions inapropiades o qualsevol altra acció o situació que atempti contra la dignitat i els drets fonamentals de les persones tutelades, les entitats tutelars promouran les accions necessàries per erradicar-ho.

Les entitats tutelars també intervindran, en la mesura justa i adequada, per evitar intromissions de familiars, professionals o altres persones que afectin negativament i significativa la vida de la persona atesa.

5. Per tal de promoure la igualtat i eliminar la discriminació, les entitats tutelars realitzaran els ajustaments raonables i promouran que també ho faci la societat en general. Per ajustaments raonables s'entendran les modificacions i adaptacions necessàries i adequades que no imposin una càrrega desproporcionada o indeguda, per tal de garantir a les persones amb dificultats el gaudi o exercici, en igualtat de condicions amb la resta, dels drets humans i llibertats fonamentals.
6. S'ha de donar suport i acompanyament a la persona subjecta a càrrec tutelar perquè pugui desenvolupar la seva personalitat i activitat social i professional. El curador ha de fer tot el possible per afavorir la recuperació de la capacitat de la persona assistida i la seva inserció en la societat o, si això no pot ser, per a evitar el seu empitjorament i per a mitigar les conseqüències de la incapacitat. Les entitats tutelars promocionaran polítiques i accions que ho afavoreixin i vetllaran per una atenció personalitzada i de qualitat.
7. L'acció tutorial ha d'anar acompanyada d'una ètica de la cordialitat. El reconeixement, l'acollida, el respecte, l'acompanyament, el vincle, l'empatia... són aspectes cabdals de les relacions humanes i, per tant, de l'ètica.
8. Les entitats tutelars no poden condicionar l'acceptació d'un càrrec tutelar a l'obtenció d'un benefici econòmic propi. Tampoc la poden condicionar únicament a la situació econòmica de la persona. En aquells casos en els quals la persona no té ni tindrà els recursos necessaris per cobrir les seves necessitats bàsiques, les entitats tutelars promouran, en la mesura de les seves possibilitats, les accions necessàries per donar resposta a aquesta situació.

II. LLIBERTAT I AUTONOMIA

9. Les opcions de vida que escollim són part del que som. És per això que les persones tutelades han de ser agents del seu itinerari vital. Llevat de situacions excepcionals, s'ha de respectar el seu estil de vida, creences, preferències, amistats, vida afectiva i sexual... També s'han de respectar en la mesura del possible les seves voluntats anticipades.
10. Les mesures jurídiques de suport a la capacitat d'obrar són una mesura de protecció de la dignitat i dels drets de la persona subjecta a curatela, els quals ha de poder exercir amb la major amplitud possible, i de suport en l'acompliment dels seus deures. La intervenció professional, per tant, ha de permetre la màxima llibertat i capacitat d'autogovern possibles de les persones ateses. En aquest sentit, és imprescindible que els professionals sàpiguen identificar les situacions en les quals el respecte escrupolós a les decisions de la persona tutelada esdevindria un

abandonament o, a l'altre extrem, aquelles en les quals un excés de protecció es convertiria en un paternalisme injustificable.

11. Els professionals han d'informar, escoltar i demanar el consentiment a les persones ateses en tot allò que les afecta. El consentiment, i en casos excepcionals la informació, no seran necessaris quan hi hagi factors objectius i raonables que així ho aconsellin. La presa de decisions ha de tenir suport: s'ha d'informar la persona de forma comprensible, adaptant el contingut, el mètode i el ritme a les seves capacitats i s'ha de tenir en compte que algunes decisions requereixen molt d'acompanyament i temps.

La capacitat de decisió no és estàtica i pot variar amb el temps i les circumstàncies. Si es dóna el suport adequat i l'oportunitat de la pràctica, la capacitat per prendre decisions i comunicar-les pot desenvolupar-se considerablement.

12. Les úniques limitacions que el titular del càrrec tutelar pot exercir a l'autonomia de la persona atesa estaran motivades per evitar danys objectius i raonables a tercers o a la mateixa persona. Fora situacions excepcionals, els professionals decidiran aquestes limitacions en equip i amb criteris oberts, raonables, objectius i el més equiparables possibles a la situació de persones amb plena capacitat de decisió.
13. S'ha de tenir en compte no només allò que assenyala la sentència de mesures de suport a la capacitat d'obrar, sinó també la capacitat natural de la persona subjecta a càrrec tutelar. Els professionals han de tenir la sensibilitat per conèixer les necessitats de la persona atesa i donar-hi respostes adequades, acompanyant i complementant en la mesura del possible i aconsellable allò que no pot fer per ella mateixa.
14. Les entitats tutelars han de vetllar perquè el contingut de les sentències s'adeqüi a la capacitat real de la persona atesa. Quan detectin un decalatge entre la sentència judicial i la capacitat natural de la persona, iniciaran els procediments necessaris per corregir-ho.

III. INTIMITAT I CONFIDENCIALITAT

15. S'ha de respectar sempre la intimitat de les persones subjectes a càrrec tutelar. Aquest principi obliga a la confidencialitat, al secret professional i a la discreció. Les dades personals només poden ser tractades per exercir el càrrec de curador.
16. El titular del dret a la informació és la persona atesa. S'ha de seguir, sempre en benefici d'ella, allò que estableix el Codi Civil en aquesta matèria i la llei de protecció de dades de caràcter personal.
17. La informació que es recull de les persones tutelades ha de ser objectiva, no excessiva en relació a la finalitat per a la qual es pren, anotada de forma clara i evitant etiquetatges estigmatitzadors.
18. La confidencialitat i el secret professional obliguen totes les persones que treballen en una entitat i a tots aquells altres professionals als quals es tramet informació confidencial. Les entitats i els professionals vetllaran per les condicions, els procediments i les actituds que ho garanteixen.

La informació o traspàs de dades personals dels curatelats a professionals d'altres organitzacions o a persones que hi estan vinculades per parentiu o amiat, es trametrà complint aquests criteris:

- 18.1. Que l'afectat hi atorgui el consentiment, llevat de situacions excepcionals que no atorgar-lo li comporti un perjudici objectiu i raonable.
 - 18.2. Que es realitzi en benefici de la persona subjecta a càrrec tutelar.
 - 18.3. Que sigui la justa i necessària per a una atenció integral, adequada i de qualitat.
 - 18.4. Que les persones o entitats a les quals es traspassa garanteixin la confidencialitat i el secret necessari.
19. Per tal de preservar al màxim el dret a la intimitat de la persona subjecta a càrrec tutelar, s'hauria de disposar d'un document oficial que, a diferència de la sentència, només acrediti la condició de persona amb modificació legal de la capacitat d'obrar, el titular del càrrec tutelar i les facultats que li són atorgades.

IV. QUALITAT ASSISTENCIAL

20. Les entitats tutelars han de procurar les condicions adequades per garantir una atenció de qualitat. La direcció dels serveis ha de vetllar perquè les tasques siguin realitzades per persones que tenen la qualificació i les competències requerides i perquè els professionals disposin dels mitjans i del temps de dedicació necessaris i raonables.
21. Els professionals de les entitats tutelars han de vetllar per la qualitat i l'eficiència de les seves intervencions, que han de ser personalitzades, adaptades a les necessitats i característiques de cada persona i realitzades a través de procediments i tècniques reconegudes. La formació continuada és un deure ètic i una obligació de tots els professionals, que l'entitat ha de promoure i facilitar.
22. Els professionals han de formar part d'un equip de treball que els permeti la contrastació d'idees, el suport tècnic, la coresponsabilitat en les decisions importants, la supervisió de les intervencions i el suport emocional. Els òrgans directius i els professionals han de vetllar per l'eficàcia, l'eficiència, el respecte mutu, la participació i la transparència en aquests espais.
23. La persona és una i pluridimensional. Per tant, la coordinació entre professionals de diferents àmbits, disciplines, àrees i entitats que, d'una o altra manera, intervenen en la vida d'una persona subjecta a càrrec tutelar, és una exigència ètica i científica. Les entitats tutelars promouran i vetllaran la coordinació, la comunicació i la confiança entre els professionals de les diferents entitats prestadores de serveis implicats en l'atenció a la persona atesa. Tanmateix, cada professional ha de tenir en compte el context en què es dona la seva acció i les interaccions que l'afecten i que genera.
24. Les entitats tutelars han de fomentar i oferir espais de formació i de trobada entre professionals. Les sessions de supervisió externa, reunions, jornades, simposis o

congressos permeten compartir experiències, tècniques i projectes i donar resposta adequada als reptes i neguits.

25. La intervenció social, psicoeducativa i sociosanitària no es pot desentendre de l'entorn social en el qual les persones ateses viuen. En una atenció de qualitat a la persona subjecta a càrrec tutelar, la seva família gairebé sempre és un agent important. Sempre que sigui possible i aconsellable pel bé de la persona atesa, es procurarà afavorir la seva relació amb la família i es tindrà en compte l'opinió d'aquesta en la presa de decisions rellevants. També es promourà la comunicació i la coordinació dels professionals amb la família i se li donarà el suport necessari. Fora situacions excepcionals, la persona subjecta a càrrec tutelar n'ha de tenir coneixement i autoritzar-ho.
26. Des del moment del procés d'acollida i durant l'assumpció de la curatela, una bona praxi és informar a la persona atesa, la seva família i els professionals d'entitats externes prestadores de serveis que atendran la persona subjecta a càrrec tutelar, sobre què són les institucions de protecció de la persona i les característiques i expectatives del procés que s'inicia. Això s'ha de fer tenint en compte allò assenyalat en el capítol sobre intimitat i confidencialitat d'aquest codi ètic i, pel que fa a la família, sempre que sigui possible i aconsellable.
27. Les entitats tutelars han de promoure i facilitar la informació ciutadana i professional sobre el sentit i les característiques del càrrec tutelar com a mesura protectora. També els instruments preventius i de voluntats anticipades. Amb aquest fi es duran a terme accions de divulgació i sensibilització de la ciutadania en general i dels professionals i organismes implicats en l'atenció a persona tutelades en particular.
28. Les entitats tutelars tenen el deure d'administrar el patrimoni de les persones ateses seguint aquestes pautes:
 - 28.1. Les decisions i operacions d'administració dels béns s'adoptaran de forma personalitzada i en benefici únic i exclusiu de la persona subjecta a càrrec tutelar, del seu benestar i qualitat assistencial.
 - 28.2. La gestió del patrimoni serà honesta, eficient, prudent, rigorosa i transparent per aquelles persones que n'han de tenir coneixement.
 - 28.3. La persona subjecta a càrrec tutelar participarà en les decisions tant com sigui possible. Les operacions econòmiques han de respectar, sempre que la sentència ho permeti i en la mesura del que sigui possible i aconsellable, el tipus de gestió patrimonial que havia escollit la persona abans de la modificació legal de la seva capacitat d'obrar.
 - 28.4. S'ha de gestionar el patrimoni de la persona subjecta a càrrec tutelar seguint el principi d'obtenir el màxim benefici amb el mínim risc.
29. Quan les entitats demanin retribucions del càrrec tutelar, la sol·licitud haurà de ser proporcionada al patrimoni de la persona atesa i el cobrament no afectarà la seva qualitat de vida present i futura.

30. Les entitats tutelars han d'establir procediments que garanteixin la protecció física i jurídica dels professionals de possibles agressions o denúncies per part de les persones ateses. Aquesta protecció és un dret i una mesura per evitar intervencions professionals defensives.
31. Les entitats disposaran de protocols d'actuació que facilitin les bones pràctiques professionals amb les persones subjectes de càrrec tutelar, el seu entorn i entre professionals i institucions. També establiran indicadors comuns per al control de qualitat de la seva activitat professional.

V. RESPONSABILITAT SOCIAL

32. Per a la bona pràctica professional és cabdal un clima laboral que propiciï les bones relacions, la col·laboració, la responsabilitat, el rigor científic i humanístic, la qualitat i la innovació. Les condicions laborals són importants per aconseguir-ho, però també ho és l'actitud dels professionals, especialment dels que exerceixen tasques de direcció i coordinació. És bàsic compartir i implicar-se en el projecte professional del servei en el qual s'exerceix l'activitat laboral.
33. Les entitats tutelars promouran la justícia social i tindran un compromís actiu amb el respecte i extensió dels Drets Humans i amb la lluita contra les situacions socials que generen discriminació, desigualtat, marginació i exclusió social. L'Associació Encaix fa seus els principis i procediments de la Responsabilitat Social Corporativa (RSC) implementant processos que millorin els resultats que la seva activitat té en la societat present i futura i sobre el medi ambiental. Aquesta RSC es concreta en quatre àmbits:
 - 33.1. Intern: en una cultura organitzativa democràtica.
 - 33.2. Social: satisfent les demandes socials amb qualitat i equitat i treballant perquè s'erradiquin les causes d'aquelles demandes que són fruit d'una situació injusta.
 - 33.3. Medi ambiental: establint procediments i criteris de treball, habitatge i compra sostenibles.
 - 33.4. Econòmic: augmentant l'eficàcia i l'eficiència per tal d'aconseguir i mantenir la sostenibilitat econòmica.

EPÍLEG

El compliment i seguiment d'aquest codi ètic per part de tota la comunitat de l'Associació Encaix és una manera de fer paleses les obligacions i responsabilitats respecte les persones tutelades. Les entitats que formem l'Associació Encaix ens comprometem a:

1. a) Donar a conèixer aquest codi ètic als propis professionals i als externs, a les persones curatelades i als seus familiars, amb un llenguatge i format adaptat quan calgui;
2. b) Facilitar les condicions que en possibiliten l'acompliment i vetllar perquè s'acompleixi; i
3. c) Impulsar un procés permanent de supervisió, actualització i aprofundiment del codi ètic, que com a mínim es farà anualment.

Per a aquestes finalitats, es constitueix el Comitè d'Ètica Aplicada de l'Associació Encaix.

Aquest Codi ètic i les seves modificacions seran aprovades per la Junta Directiva de l'Associació Encaix i validades pel patronat de cada entitat, que establirà els mecanismes adequats de participació.